

Hushållnings sällskapet

Bearbeta bränsleeffektivt –
utnyttja ogräsbiologin

Per Ståhl, Hushållningssällskapet Östergötland

Bearbeta bränsleeffektivt – utnyttja ogräsbiologin,

- Utnyttja kompensationsstadierna fullt ut
- Vallbrott; plöja direkt och komplettera med bearbetningar för sådd. Se till att plogen skär rent
- Plöja –inte plöja?
- Anpassa djupet
- Renskräning efter skörd – snabbt och grunt

Kompensationspunkten

mest näring förbrukad i roten
rätt tid för jordbearbetning/avslagning

	Kompensationspunkt
Åkermolke	4-5 blad
Åkertistel	3-5 blad
Kvickrot	3-4 blad

Återväxttid

4-5 veckor

4-5 veckor

3 veckor

- Lägre siffran utan konkurrens;
vid träda, stubbearbetning
- Högre siffra i vall eller vid
radhackning

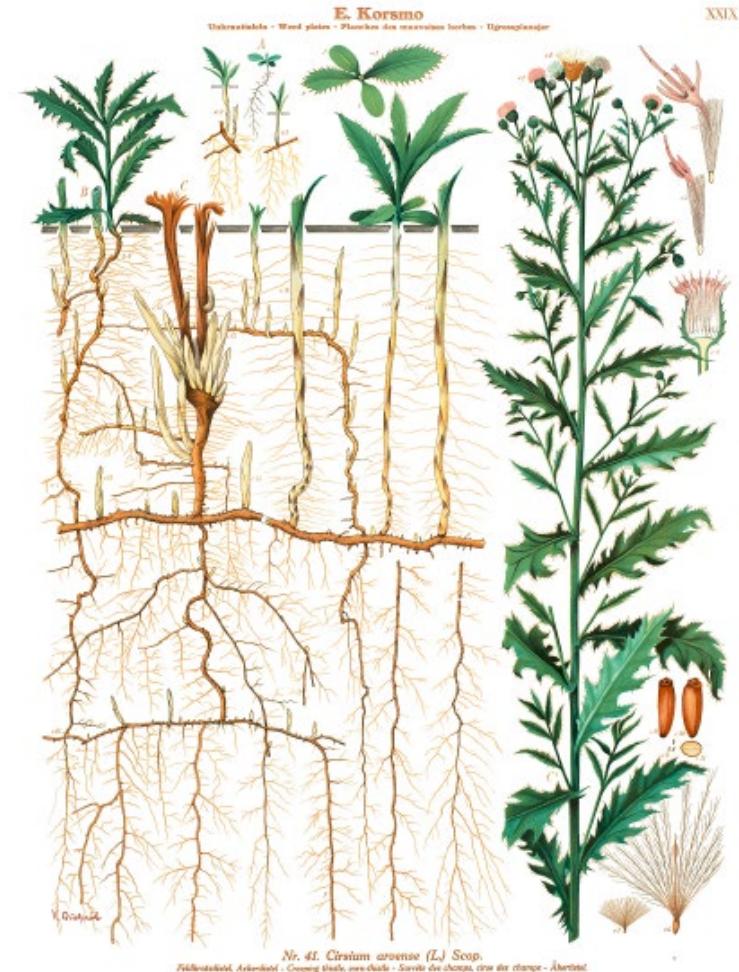

Vallbrott - vilket ogräs är målet?

- Gå ut i vallen före vallbrottet och kontrollera vilka ogräs som finns.
- Tistel eller molke huvudmålet?
- Kvickrot största problemet?
- Rotogräsen är inte något problem utan det handlar om att döda vallväxterna.

Åkertistelns biologi

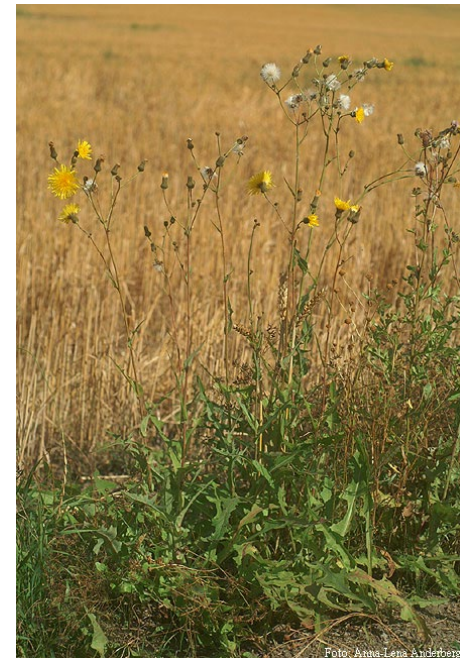
- Djupt och förgrenat rotsystem, svårt att torka bort
- Vertikala rötter kan växa till grundvattnet, huvuddelen på 15-30 cm
- Horisontella rötterna kan växa >1 meter per säsong
- Nya skott på våren från de horisontella rötterna .
- Tillväxer inte under 5 °C
- Tillväxten är störst vår/försommar, långsammare på hösten

Åkermolkens biologi

Liknar åkertistel men några skillnader:

- Gula blommor
- Stjälken är inte taggig
- Grunt rotsystem huvudsakligen i matjorden - svårt att torka bort
- Små rotbitar kan ge nya skott
- Tydlig höstvila (sensommar/höst)

Kvickrot - utlöparna är den viktigaste spridningsvägen

- Perennt gräs
- Stamutlöpare: växer horisontellt relativt ytligt, torkar ut ganska lätt om de friläggs helt
- I en flerårig vall ligger de flesta över 12 cm djup, i lätt jord och mulljord ofta i hela matjorden
- Kvickroten bildar nya skott hela säsongen.
- Idealiska förhållanden för stark tillväxt av utlöparna är mycket ljus, svalt och fuktigt väder och god tillgång till kväve.

Åkertistel och molke

- Begränsad mereffekt av mekanisk bearbetning
- Bra vallgröda betyder nästan lika mycket.
- Prioritera flera tidiga vallskördar och sedan vallbrott

Åkertistel och molke

- En skörd till eller bearbetning - samma effekt?

- + Större kväveeffterverkan
Ca 17 l/ha mindre diesel
- Torkar ur jorden mer

Förstaskörd	Bearbetning 2 ggr	Bearbetning	Plöjning
30-maj	01-juni	25/30-juni	15-juli
Förstaskörd		Putsning/skörd	Plöjning
30-maj		1-7 juli	15-juli

Kvickrot

- Kräver mekanisk bearbetning
- Omväxning eller uttorkning
- Tar tid – direkt efter förstaskörden

Uttorkning kan vara energieffektivt

- Lyft upp utlöparna med "Kvik-maskin"
- Låt torka bort i bra väder – flera lätta körningar
- Kratta ihop och kör bort utlöparna från fältet

Behöver hela fältet samma bearbetning?

Kör behovsanpassat

Plöjning direkt – viktigt tekniskt

Vallbrott direkt: tistel, skräppa, maskros, lusern, klöver

- Djupa rötter
- Skär av hela ytan!
- Inte för brett ställd plog

Glyfosatfritt vallbrott 2020/2021

Jämförelse mekanisk/kemiskt vallbrott. Fem platser men tre skördades; Svalöv, Falkenberg, Vreta Kloster

Maskiner: tallrikskultivator med stora tandade tallrikar, styvpinnekultivator med vingskär/gåsfot

Tabell 1. Försöksplan för Glyfosatfritt vallbrott.

Led	År 1			År 2
	Gröda, vall			Gröda, höstvede
	Bearbetning			Åtgärder
	T 1	T 2	T 3	
Ca v. 34	Ca v. 36	Ca v. 38		
1	Tallrik	Tallrik	Plöj	Örtogräsbek
2	Pinne	Pinne	Plöj	Örtogräsbek
3	Tallrik	Pinne	Plöj	Örtogräsbek
4		Glyfosat	Plöj	Örtogräsbek
5		Tallrik	Plöj	Örtogräsbek
6		Putsning	Plöj	Örtogräsbek
7		Putsning	Plöj	Gräsherbicidbek

Tabell 5. Avkastning 2021 vid Svalöv, Falkenberg, Vreta Kloster samt medeltal för tre platser. Kostnad för behandling samt skördevärde minus behandlingskostnad för medeltal.

Led	Skörd, kg/ha			Medeltal 3 platser	Behandlingskostnad kr/ha	Skördevärde minus behandling kr/ha
	Svalöv	Falkenberg	Vreta Kloster			
1. Tallrik + tallrik	8 010 bc	7 700 bc	7 740	7 816	580	12 707
2. Pinne + pinne	7 540 c	8 360 b	7 880	7 927	920	12 556
3. Tallrik + pinne	7 590 c	8 160 b	7 900	7 887	750	12 658
4. Glyfosat	8 270 ab	8 290 b	8 000	8 190	440	13 483
5. Tallrik	6 640 d	6 970 c	7 700	7 103	290	11 785
6. Putsning	8 160 abc	7 050 c	7 680	7 629		12 969
7. Putsning + gräsherbicid	8760 a	9 260 a	7 640	8 554	460	14 082
PROB-värde	0,0001	0,00014	ns	0,095		
Standardavvikelse				431		
LSD				903		

Glyfosatfritt vallbrott 2020/2021

Kvickrotsförekomst i ett försök i Falkenberg.

Gav skördeökning för två kultiveringar.

Halverad kvickrotsförekomst

Platser utan kvickrot – samma skörd för plöjning efter putsning som efter herbicid

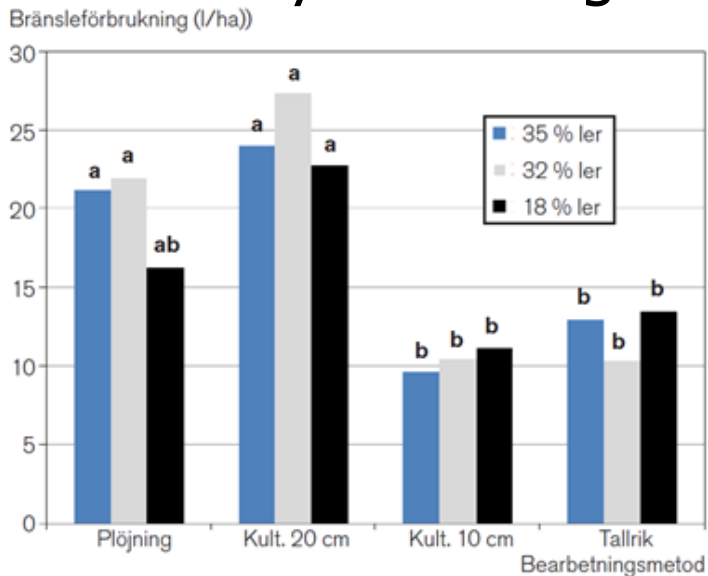
Tabell 4. Kvickrotsförekomst i försöket i Falkenberg

Plats: Falkenberg	Kvickrot, % marktäckning	
	Innan plöjning höst 2020	Efter skörd höst 2021
Bearbetningsled		
1. Tallrik + tallrik	3	31
2. Pinne + pinne	4	32
3. Tallrik + pinne	4	26
4. Glyfosat	0,2	6
5. Tallrik	20	72
6. Putsning	36	74
7. Putsning + gräsherbicid	36	2

Led	Skörd, kg/ha				Medeltal 3 platser
	Svalöv		Falkenberg		
1. Tallrik + tallrik	8 010	bc	7 700	bc	7 816
2. Pinne + pinne	7 540	c	8 360	b	7 927
3. Tallrik + pinne	7 590	c	8 160	b	7 887
4. Glyfosat	8 270	ab	8 290	b	8 000
5. Tallrik	6 640	d	6 970	c	7 700
6. Putsning	8 160	abc	7 050	c	7 680
7. Putsning + gräsherbicid	8760	a	9 260	a	7 640
PROB-värde	0,0001		0,00014		ns
Standardavvikelse					431
LSD					903

Val av bearbetning

- Plogen går tungt men gör ett stort jobb
- Djupet har stor betydelse för bränsleåtgången – börja inte för djupt
- Bearbetning i en redan bearbetad jord går lätt
- Brytande vingskär går tungt - gåsfotsskär

Figur 6. Dragkraftsbehov i tre försök med olika bearbetningsdjup på olika jordarter. I plöjningsfria led gjordes två körningar med redskapen. När staplar inom samma jord har olika bokstäv är skillnaden statistiskt säker.

Bearbetning efter tröskning

Ta bort det gröna direkt – viktigast i aug/sept

- grund bearbetning tallriksredskap/ kultivator
- Ev putsning – kräver låg stubb

Tidig skörd – satsa på utsvältning;

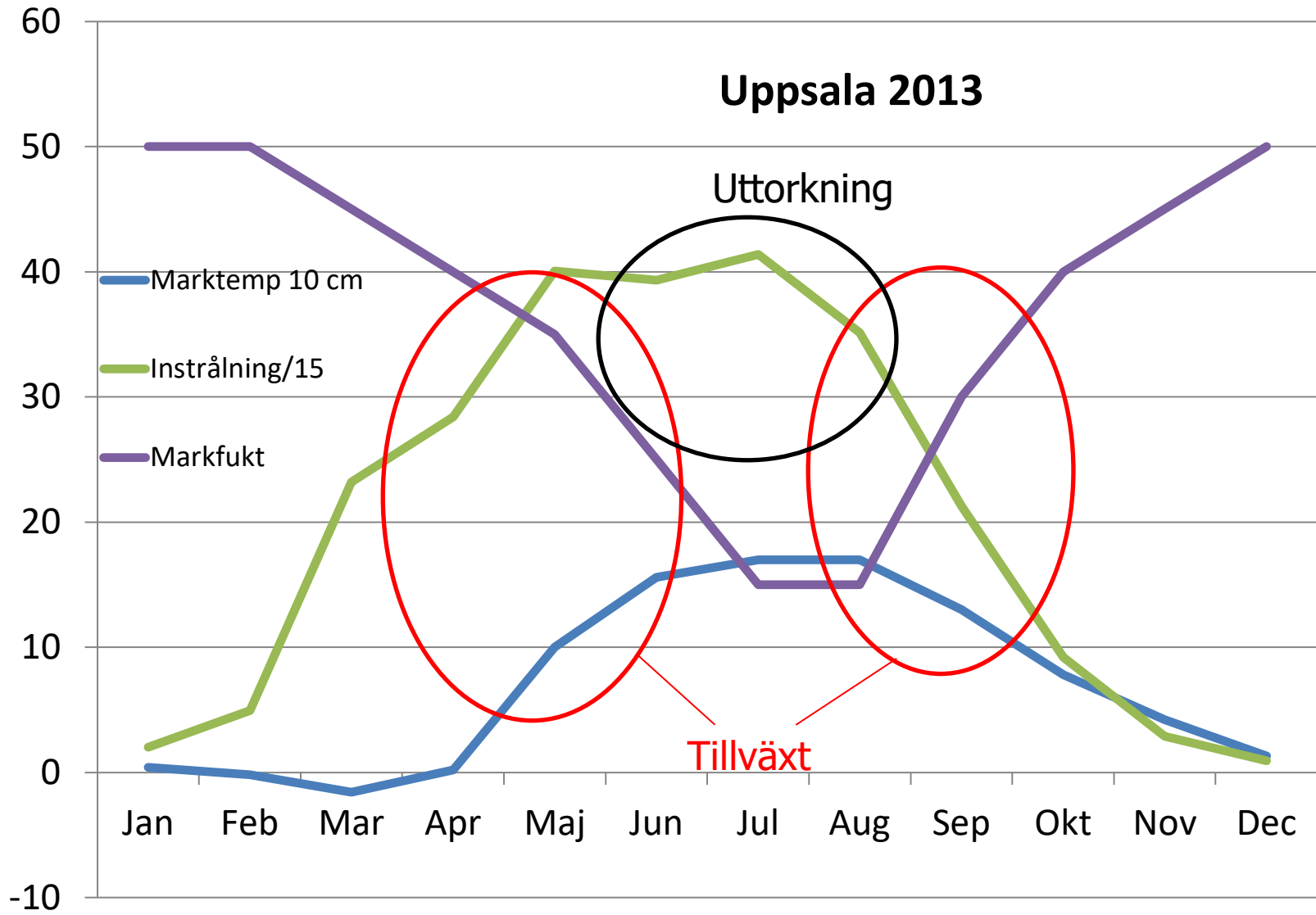
- sönderdela grunt max 10-12 cm
- vänta in återväxten

Avslutande plöjning

- När kvickroten har 3 blad

Tillväxtförutsättningar över året

Anpassa bearbetningarna efter ogräsen!

- Undersök ogräsförekomsten!
- Bearbeta när effekten blir hög; vallbrott, tidiga höstar
- Kör så lite som krävs – anpassa redskap och djup